

Accountantsverslag

Gemeente Noordwijk
Boekjaar 2019

Aan de gemeenteraad van de
Gemeente Noordwijk

Amsterdam, 29 juni 2020

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat is opgesteld in het kader van de opdracht om de jaarrekening 2019 van de gemeente Noordwijk te controleren. Dit accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit de controle van de jaarrekening van gemeente Noordwijk.

Het jaar 2019 is een bijzonder jaar voor de gemeente Noordwijk. De fusie tussen Noordwijk en Noordwijkerhout zorgt voor een nieuwe start. In de fase van fuseren zien we dat er veel werk is verricht met betrekking tot het samenvoegen van de medewerkers van de beide gemeenten, het opzetten van nieuwe procedures en beleid. Als accountant zien wij dit in belangrijke mate terug in de nieuwe jaarrekening en de samengevoegde financiële positie.

In dit verslag lichten wij toe welke overwegingen plaats hebben gevonden bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de werkzaamheden die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening.

Wij hebben op 29 juni 2020 een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening over boekjaar 2019 ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. De bevindingen in dit verslag doen dan ook geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

Wij bedanken de medewerkers van de gemeente Noordwijk voor de samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van onze rapportage.

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij graag bereid.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

J.(John) M.A. Drost RA
Partner Audit

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	4.
Opdracht, scope en uitkomsten	7.
Ontwikkelingen in de cijfers	10.
Controlebevindingen	15.
Bevindingen interne beheersing	25.
Overige onderwerpen	28.

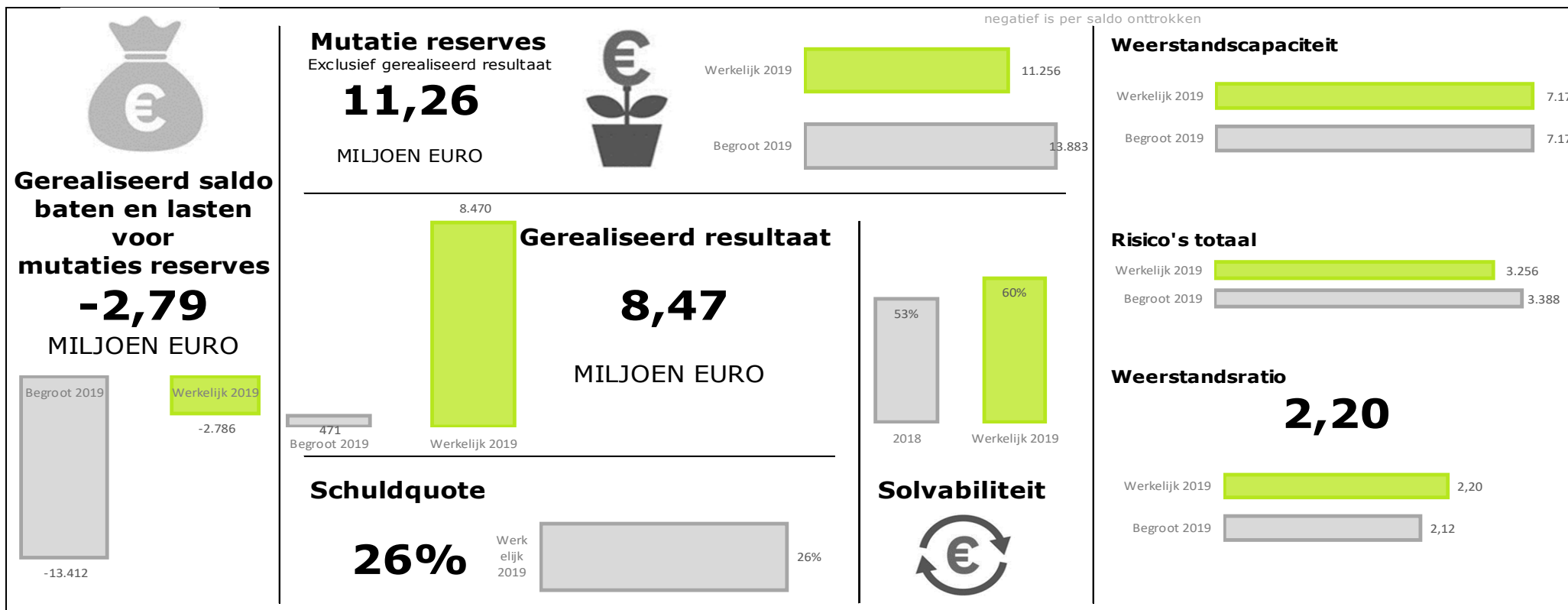
Bijlagen

Bijlage A – Sisa	33.
Bijlage B – Reikwijdte van de controlewerkzaamheden	34.
Bijlage C – Geconstateerde controleverschillen	35.
Bijlage D – Controleaanpak	36.
Bijlage E – Onafhankelijkheid	37.

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

1. Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

1. Bestuurlijke samenvatting

Wij hebben op 29 juni 2020 een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening over boekjaar 2019 ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. De bevindingen in dit verslag doen dan ook geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

De financiële positie van de gemeente is solide. De kengetallen van de gemeente vallen op basis van de VNG-normering in de laagste risicocategorie.

Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2019.

De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn goed toegelicht.

Inzake de kosten jeugdwet en de Wmo nieuwe taken steunt de gemeente op verantwoordingen van de ISD Bollenstreek en de TWO Holland Rijnland. De verantwoordingen van deze organisaties zijn ontvangen. Uit de gecontroleerde verantwoording van de TWO Holland Rijnland blijkt een onzekerheid van € 192.000 in de jeugdzorg. Met betrekking tot de Wmo en de Participatiewet zijn geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd.

Bij de controle is geconstateerd dat de gerealiseerde lasten van de TWO Holland Rijnland in de eindafrekening van 17 juni 2020 voor de gemeente Noordwijk € 137.000 lager zijn dan de verantwoorde lasten in de jaarrekening van de gemeente. De geconstateerde afwijking is niet meer in de jaarrekening 2019 gecorrigeerd.

Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole geconstateerd dat er € 215.000 aan overschrijdingen op afgegeven krediet nog niet zijn gemeld aan de gemeenteraad. Deze overschrijdingen zijn als rechtmatigheidsfout aangemerkt.

Wij hebben nog geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2019 in overeenstemming is met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2019 van de gemeente Noordwijk voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Opdracht, scope en uitkomsten

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.1 Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2019. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- ❑ Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- ❑ Uw verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Noordwijk (controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- ❑ Het door u op vastgestelde protocol accountantscontrole alsmede het normenkader 2019 zoals dat aan u ter kennisgeving is voorgelegd.

Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2019 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

2.2 Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 1.282.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Grondslag		Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.282.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.846.000
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 100.000

Uit onze controle blijken geen ongecorrigeerde fouten. Wel zijn er onzekerheden naar voren gekomen die betrekking hebben op de decentralisaties.

2.3 Strekking controleverklaring

Wij hebben op 29 juni 2020 een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening over boekjaar 2019 ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. De bevindingen in dit verslag doen dan ook geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

2.4 Grondslagen

De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen, beoordeling van de grondslagen van de financiële verslaggeving en van belangrijke schattingen die bij het opmaken van de jaarrekening zijn gehanteerd. Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de consistente toepassing daarvan vastgesteld. In dit kader komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen, schattingen, beoordeling onzekerheden en bijzondere transacties.

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. In het verslagjaar 2019 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.

2.5 Gebeurtenissen na balansdatum

In de jaarrekening en het jaarverslag is een beschrijving opgenomen van de impact van de Corona-crisis op de gemeente Noordwijk. Deze toelichting geeft inzicht in de effecten op de gemeente.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.6 Jaarverslag en overige gegevens

De jaarstukken 2019 bestaan uit “het jaarverslag” en “de jaarrekening”. De programmarekening en de paragrafen vormen samen het jaarverslag. In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2019 is opgenomen.

Conform de gewijzigde wetgeving voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiële afwijkingen gesignaleerd.

2.7 Managementinzicht en schattingen

Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het college. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel.

Gemaakte schatting	2019	2018
Waardering van uw financiële vaste activa	●	●
<u>Toelichting:</u> De gemaakte schattingen met betrekking tot de overlopende activa en passiva zijn evenwichtig. Wij hebben geen controleverschillen geconstateerd met betrekking tot deze posten.		
Waardering van uw grondexploitatie	●	●
<u>Toelichting:</u> Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitatie een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw grondexploitatie. Voor een uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar paragraaf “waardering van de grondexploitatie” van dit accountantsverslag		
Overlopende activa en passiva	●	●
<u>Toelichting:</u> De gemaakte schattingen met betrekking tot de overlopende activa en passiva zijn evenwichtig. Wij hebben geen controleverschillen geconstateerd met betrekking tot deze posten.		
Nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen	●	●
<u>Toelichting:</u> Wij kunnen ons vinden in de gemaakte schattingen ten aanzien van de nauwkeurigheid en de waardering van de voorzieningen. Wij hebben geen controleverschillen geconstateerd met betrekking tot deze post.		

Gemaakte schatting	2019	2018
Waardering van uw (im)materiële vaste activa	●	●
<u>Toelichting:</u> Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de (im)materiële vaste activa een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw materiële vaste activa.		

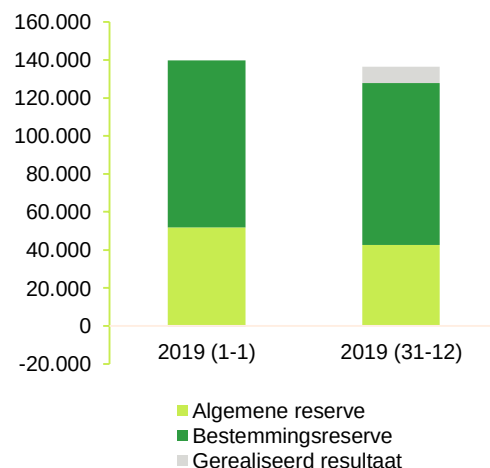
Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3. Ontwikkelingen in de cijfers

3.1 Het eigen vermogen van uw gemeente neemt af

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2019 volgens de jaarrekening € 136,4 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

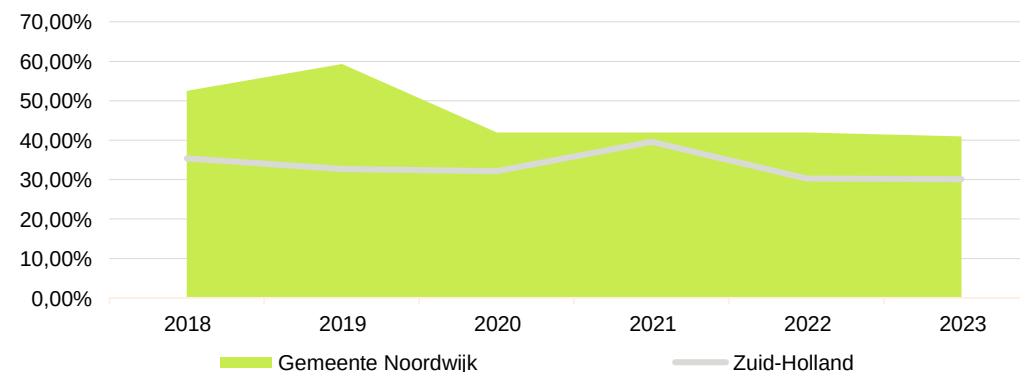

Per saldo is gedurende 2019 € 2,7 miljoen onttrokken aan de reserves. Het saldo van de bestemmingsreserves is ten opzichte van voorgaand jaar gedaald met € 2,5 miljoen. Daarnaast is er in het jaar per saldo € 8,7 miljoen onttrokken aan de algemene reserve. Het nog te bestemmen resultaat 2019 bedraagt € 8,4 miljoen.

De solvabiliteit van uw gemeente gaat dalen

De solvabiliteit van uw gemeente geeft een beeld van de mate waarin uw gemeente op lange termijn aan haar verplichtingen kan voldoen. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw solvabiliteit gedurende de laatste jaar en de komende vier jaar (op basis van de meerjarenbegroting 2020) weergegeven. Hieruit blijkt dat de solvabiliteit van de gemeente zal gaan dalen.

Grafiek ontwikkeling solvabiliteit

De solvabiliteit per 31 december 2019 is 59%. Hiermee ligt het ver boven het niveau van de begroting 2020. De belangrijkste oorzaak ligt in het gerealiseerde resultaat in 2019. Uit de begrote solvabiliteit voor de periode tot en met 2023 blijkt dat de gemeente zich structureel in de categorie neutraal risico (tussen de 30% en 50% solvabiliteit) van de VNG-normering begeeft.

3. Ontwikkelingen in de cijfers

3.2 Resultaat nader besproken

Het gerealiseerd resultaat over het jaar 2019 bedraagt € 8,5 miljoen en is daarmee € 8,0 miljoen voordelig ten opzichte van het begroot resultaat van € 0,5 miljoen. Hieronder hebben wij de verschillen tussen de gewijzigde begroting en realisatie weergegeven.

Bedragen (x € 1.000)	Gewijzigde Begroting	Jaarrekening	Verschil
Totale lasten	133.603	121.596	12.007
Totale baten	120.191	118.809	-1.382
Totaal saldo van baten en lasten	- 13.413	- 3.661	10.625
Mutatie in de reserves	13.884	11.256	- 2.626
Gerealiseerd resultaat	471	8.470	7.999

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn uitgebreid toegelicht in de jaarrekening. De opvallende posten welke leiden tot het gerealiseerde resultaat zijn hiernaast weergegeven.

Wij constateren dat er in de laatste periode van het jaar belangrijke voordelige verschillen zijn ten opzichte van de laatste bestuursrapportage. Uit de aard van de posten zien wij dat dit vooral posten zijn waarvan de uitkomst pas aan het einde van het jaar bekend is.

Wij adviseren om een analyse uit te voeren op de geconstateerde resultaten om te beoordelen of het proces moet worden aangepast om resultaten eerder zichtbaar te maken.

Afwijking (x € 1.000)	Voordelig	Nadelig
1. Hogere storting voorziening wethouders pensioenen door aanpassing rekenrente		1.527
2. Hogere toekenning bijdrage Jeugdzorg	925	
3. Kostenstijging bij de ODWH (gedekt door hogere baten omgevingsvergunningen)	1.510	1.445
4. Niet uitgevoerde investeringen / beleid	966	
5. Hogere baten parkeergelden	705	
6. Hogere ontvangen dividend	476	
7. Sociaal domein ISD (Wmo, uitkeringen)	1.294	
8. Bijdragen uit facilitaire projecten	446	
9. Grondbedrijf	2.697	
10. Hogere baten toeristenbelasting	1.124	
Overig	828	
Totaal	10.971	2.972
Rekeningresultaat (verschil)		7.999

3. Ontwikkelingen in de cijfers

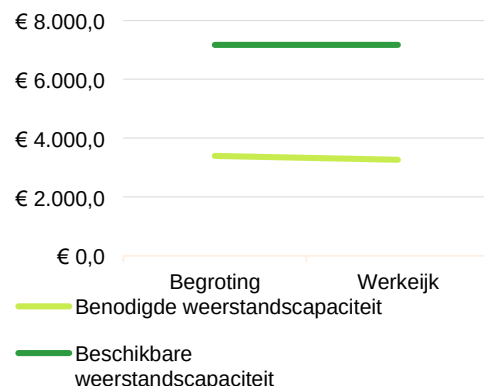
3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2019 is gevoerd.

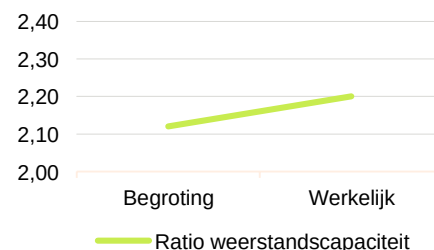
De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt, inclusief het voorstel tot resultaatbestemming € 7,2 miljoen (begroting 2019: € 7,2 miljoen). Er is geen sprake van een afwijking van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2019 ten opzichte van de begroting 2019.

Uw gemeente heeft op basis van een risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van € 3,3 miljoen (begroting 2019: € 3,4 miljoen). De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico's hebben betrekking op het sociaal domein en het grondbedrijf, voor deze risico's zijn specifieke risicoreserves beschikbaar.

Grafiek weerstandscapaciteit 2019 (x 1.000)

Grafiek ratio weerstandscapaciteit 2019

Ontwikkeling weerstandsratio

Het gelijk blijven van de beschikbare weerstandscapaciteit en lichte daling van de benodigde weerstandscapaciteit leiden ertoe dat de classificatie van het weerstandsvermogen per 31 december 2019 gelijk is gebleven.

3.4 Financiering

In 2019 heeft uw gemeente geen nieuwe langlopende lening(en) afgesloten. Uw totale leningenportefeuille daalt met € 11,2 miljoen. De daling vloeit voort uit reguliere aflossingen.

Het gemiddelde rentepercentage wat u betaalt over uw langlopende schuld is in 2019 2,8% (begroot 3,0%).

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, het kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente Noordwijk zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering.

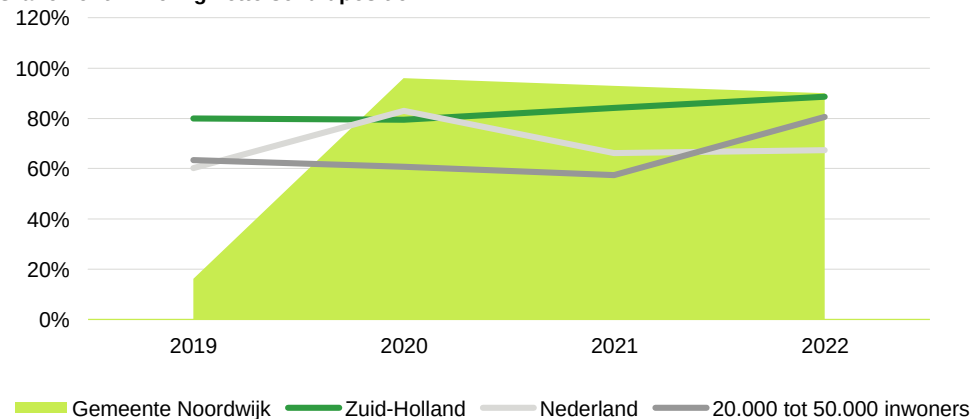
3. Ontwikkelingen in de cijfers

3.5 De schuldpositie van uw gemeente neemt toe

De schuldpositie van uw gemeente geeft een beeld van de mate waarin uw gemeente afhankelijk is van externe middelen bij het realiseren van haar doelstellingen. Ook geeft het inzicht in welk deel van de inkomsten van de gemeente gebruikt moet worden om de rente en aflossing van de schulden te kunnen betalen. De gecorrigeerde netto schuldquote is aangepast voor leningen die de gemeente 'doorleent' aan derden (zoals woningbouwverenigingen).

Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw schuldpositie gedurende het afgelopen jaar weergegeven. Daarnaast hebben wij op basis van uw meerjarenbegroting een doorkijk gegeven naar de ontwikkeling van uw schuldpositie voor de periode tot en met 2022. Hieruit blijkt dat de netto schuldpositie naar verwachting in de komende jaren gaat stijgen. De netto schuldpositie ligt nu ruim onder het landelijk en regionaal gemiddelde. Echter, zal het naar verwachting stijgen tot boven het landelijk en regionaal gemiddelde.

Grafiek ontwikkeling netto schuldpositie

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en boven 100% maatregelen te nemen de schuld af te bouwen. Uw gemeente voldoet ultimo 2019 aan die norm.

Controlebevindingen

Waardering van de grondexploitaties

Algemeen

De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Ten opzichte van 1 januari 2019 is de boekwaarde van de post grondexploitatie gedaald met € 6,7 miljoen. De daling van de boekwaarde per 31 december 2019 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2019
Boekwaarde per 1 januari	15.880
Investerings	2.873
Grondverkoop	- 10.432
Bijdrage van derden	- 1.261
Tussentijdse winstneming	2.940
Mutatie verliesvoorziening	93
Boekwaarde per 31 december	10.093

Gehanteerde parameters

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door gemeente Noordwijk gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat:

Parameter	2019
Kostenstijging	●
Opbrengstenstijging	●
Rekenrente	●
Disconteringsvoet	●
Programmering	●
Verkoopprijzen	●
10-jaarstermijn	nvt

Legenda status:

- = evenwichtig
- = optimistisch
- = voorzichtig
- = controleverschil

Kostenstijging

De gehanteerde parameter voor de kostenstijging is 1,5% en ligt in lijn met de landelijke prijsindexcijfers. Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter evenwichtig. Gezien de prijsontwikkelingen in de markt is het van belang de ontwikkelingen hierin goed te monitoren.

Waardering van de grondexploitaties

Opbrengstenstijging

In de grondexploitaties zijn verschillende verwachtingen omtrent opbrengststijging opgenomen. De verwachting varieert van 0% tot 2%. Hierbij is waar mogelijk aansluiting gezocht naar reeds afgesloten samenwerkings-/verkoopovereenkomst. Voor grondexploitaties waarvoor nog geen samenwerkings-verkoopovereenkomst is gesloten is een opbrengstverwachting van 2,5% gehanteerd.

Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter evenwichtig. Een belangrijk deel van de opbrengstenstijging ligt reeds vast in overeenkomsten met ontwikkelaars. Gezien de ontwikkelingen in de markt achten wij het van belang dit goed te blijven volgen.

Rekenrente

Het college rekent binnen de huidige grondexploitaties met een toekomstige rekenrente van 1,0%. De rekenrente is gebaseerd op de huidige leningenportefeuille van gemeente Noordwijk. Deze grondslag is in overeenstemming met de notitie grondexploitatie en de bepaling in de notitie rente van de commissie BBV. Wij achten deze parameter evenwichtig.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is door de commissie BBV voor alle gemeenten gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone (2%). De positieve grondexploitaties hebben een disconteringsvoet die gelijk is aan de rekenrente. Deze percentages zijn door de gemeente correct toegepast, waardoor wij deze parameter kwalificeren als evenwichtig.

Programmering

De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door de gemeente Noordwijk. De ingerekende programmering ligt in lijn met vorig jaar en is onder andere gebaseerd op interne en externe onderzoeken.

Verkoopprijzen

De verkoopprijzen voor zowel woningen als bedrijven zijn niet significant gewijzigd. Een belangrijk deel van de verkoopprijzen ligt reeds vast door overeenkomsten met ontwikkelaars. Verkopen met betrekking tot sociale woningbouw zijn onderbouwd met het gemeentelijk grondbeleid en afspraken met de woningcorporatie.

Waardering van de grondexploitaties

Ontwikkelingen per project

In de onderstaande toelichting zijn de belangrijkste ontwikkelingen in de grondexploitaties in 2019 nader toegelicht.

Waardering	Toelichting grondexploitatie
	<i>Offem-zuid</i> De grondexploitatie Offem-zuid is middels een exploitatieovereenkomst afgesloten met andere ontwikkelaars. De kosten en opbrengsten worden op basis van de meest recente cijfers verdeeld tussen de grondeigenaren. In 2019 is een belangrijk deel van de gronden geleverd, waardoor de geïnvesteerde boekwaarde en het risicoprofiel is afgenomen. De voorziening op de grondexploitatie is ten opzichte van vorig jaar ongewijzigd. De gehanteerde uitgangspunten zijn toereikend onderbouwd.
	<i>Duineveld</i> In 2019 is een belangrijk deel van de gronden van Duineveld afgenomen door de ontwikkelaar. Het resterende risico voor de gemeente is relatief beperkt, de nog te realiseren kosten bestaan voornamelijk uit de resterende kosten voor bouw- en woonrijp maken. In 2019 is een winst van EUR 1.880.000 verantwoord. De opgenomen uitgangspunten en berekende winstname zijn toereikend berekend en onderbouwd.
	<i>Space Businesspark</i> De ontwikkelingen op de grondexploitatie Space Business Park zijn nagenoeg nihil. In 2018 is een regiodeal over impuls voor de ruimtevaart in de regio afgesproken tussen de gemeente, de provincie en het Rijk. Het risico in de grondexploitatie bestaat nagenoeg volledig uit het niet realiseren van de verwachte opbrengst. Door het specifieke karakter van de bedrijven is hier in de grondexploitatie een langer termijn voor gekozen. Het niet realiseren van een opbrengst in 2019 was in de grondexploitatie 2018 reeds meegenomen. De gehanteerde uitgangspunten zijn toereikend onderbouwd.

Waardering van de grondexploitaties

Waardering Bronsgeest

In de jaarrekening 2019 heeft een omvangrijke afboeking van de grondpositie Bronsgeest plaatsgevonden. De waardering van de grondpositie tot en met 2018 was gebaseerd op het uitgangspunt dat het volledige perceel bebouwd ging worden. Hierbij werd gebruik gemaakt van de overgangsregeling in het BBV voor strategische gronden / voormalige NIEGGs (niet in exploitatie genomen gronden). Deze overgangsregeling is in 2019 beëindigd.

In 2019 heeft de commissie BBV de notitie grondexploitatie uitgebracht, waarbij de classificatie 'warme grond' is geïntroduceerd. Hoewel de bestemming van Bronsgeest voor het deel dat nog te ontwikkelen nog niet is gewijzigd, mag de gemeente op basis van de nieuwe regelgeving de waardering op basis van de toekomstige marktwaarde waarderen.

Wij hebben vastgesteld dat de berekening van de afwaardering naar rato van het grondbezit heeft plaatsgevonden. De afboeking van EUR 8,5 miljoen is in de jaarrekening ten laste van de Nuon-reserve verwerkt. De resterende boekwaarde van EUR 8,2 miljoen is geactiveerd onder gronden in de materiële vaste activa.

Controlebevindingen - Sociaal domein

Algemeen

De gemeente Noordwijk voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Jeugdwet	TWO Holland Rijnland / Individuele aanbieders	Mandatering	Verevening
Wmo	ISD Bollenstreek	Uitbesteed	Afrekening op basis realisatie
PGB's	ISD Bollenstreek / TWO Holland Rijnland	Mandatering	Verevening (Jeugd) / Realisatie (Wmo)

Jeugdwet

In 2019 is de jeugdwet uitbesteed aan TWO Holland Rijnland. Zij voeren de inkopen en controleren de declaraties.

De verantwoording TWO Holland Rijnland is op 17 juni 2020 ontvangen. Bij de verantwoording is een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Uit de bevindingen blijkt dat 2,7% van de jeugdzorglasten als onzeker zijn aan te merken. Voor de gemeente Noordwijk komt dit neer op een bedrag van € 192.000. Deze onzekerheid vloeit vooral voort uit het ontbreken van controleverklaringen van zorgaanbieders. Daarnaast is vastgesteld dat de afrekening van de jeugdzorg voor de gemeente Noordwijk € 137.000 lager is dan de verantwoorde lasten in de jaarrekening. De geconstateerde afwijking is opgenomen in het overzicht van niet gecorrigeerde fouten.

Wmo / PGB

De Wmo-verstrekingen verloopt volledig via de ISD Bollenstreek.

De verantwoording ISD Bollenstreek 2019 is op 25 juni ontvangen. Bij de jaarrekening is een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Er is geen sprake van geconstateerde onjuistheden of onzekerheden.

Controlebevindingen

Verwerking onderhoud aan gebouwen

In de jaarrekening zijn voorzieningen ter egalisatie van onderhoud. Deze voorzieningen hebben volledig betrekking op gebouwen van de (voormalige) gemeente Noordwijkerhout. Egalisatie van het onderhoud vond bij de gemeente Noordwijk plaats op basis van bestemmingsreserves.

Met betrekking tot de onderhoudsvoorzieningen hebben wij geconstateerd dat deze voorzieningen toereikend zijn onderbouwd met beheerplannen. De verantwoorde dotatie aan de voorziening in de jaarrekening is aangesloten op deze plannen.

Bij de onttrekkingen constateren wij dat er geen (zichtbare) analyse plaatsvindt van de gerealiseerde onderhoudslasten in vergelijking tot de begrote uitgaven in de meerjarenonderhoudsplannen. Op basis van onze controlewerkzaamheden hebben wij geconstateerd dat de verantwoorde uitgaven in het boekjaar ook in het plan zijn begroot, waardoor deze onttrekkingen zijn geaccepteerd. Hierbij is wel geconstateerd dat het jaar van realisatie afwijkt van het jaar waarin de uitgaven begroot zijn.

Wij adviseren om met terugwerkende kracht een analyse uit te voeren van de gerealiseerde onderhoudswerkzaamheden ten opzichte van begrote onderhoudswerkzaamheden. Daarnaast adviseren we om jaarlijks een analyse uit te voeren tussen de gerealiseerde uitgaven ten opzichte van de begrote uitgaven.

Afstemming van beleid / financiële beheersing

Wij constateren dat er in de jaarrekening nog veel posten als reserves en voorzieningen zijn opgenomen. De opgenomen reserves en voorzieningen zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op beleids- en beheerplannen van de voormalige gemeenten Noordwijk en Noordwijkerhout. Een herziening hiervan heeft nog niet plaatsgevonden.

Het afwijkende beleid tussen de voormalige gemeenten uit zich bijvoorbeeld doordat er een voorziening onderhoud gebouwen is voor de gebouwen in Noordwijkerhout en een reserve onderhoud gebouwen voor de gebouwen in de voormalige gemeente Noordwijk. Doordat er nog geen sprake is van geharmoniseerd beleid, zijn ook de mogelijkheden om de financiële beheersing hiervan te verbeteren nog niet gerealiseerd.

Wij adviseren om eenduidig beleid te formuleren op de behandeling van reserves en voorzieningen binnen de gemeente.

Rechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2019 van de Commissie BBV.

In de kadernota is opgenomen dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2019. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings-)rechtmatigheid.

Mutaties in de reserves

De mutaties in de reserves zoals opgenomen in de jaarrekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen (€ 1.000)	Gewijzigde begroting	Jaarrekening	Vershil
Dotaties	7.737	6.662	1.075
Onttrekkingen	21.620	17.919	- 3.701
Saldo mutaties in de reserves	13.883	11.257	- 2.626

Aan de afwijkingen liggen raadsbesluiten ten grondslag inzake de gehanteerde systematiek. De rechtmatigheid is door ons vastgesteld. De afwijkingen zijn met name gelegen in het doorschuiven van projecten in het programma ruimte en leefomgeving.

Rechtmatigheid

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten zoals opgenomen in art. 6 van de financiële beheersverordening.

Er is meerdere overschrijding van het investeringskrediet geconstateerd van in totaal € 215.000 waar voorafgaande goedkeuring door de raad noodzakelijk is. De overschrijdingen hebben betrekking op riolering en komgrensborden. De geconstateerde afwijking is door ons als rechtmatigheidsfout opgenomen in de foutenevaluatie.

Een belangrijk deel van de geconstateerde kredietoverschrijdingen hebben betrekking op kleine budgetoverschrijdingen. Wij geven u in overweging om een drempelbedrag op te nemen, waarvoor het college alleen een informatieplicht aan de raad heeft om overschrijdingen van reeds toegekende kredieten te melden.

Europese aanbestedingsrichtlijnen

In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2019 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijken geen inkooptrajecten waarvoor niet de juiste procedure is gevolgd.

In relatie tot de procedure van aanbestedingen constateren wij dat de gemeente bij het bepalen van de manier van aanbesteden in een aantal gevallen niet toereikend heeft beargumenteerd / gedocumenteerd waarom voor de betreffende aanbestedingsvorm is gekozen. Bij meerdere inhuurcontracten is achteraf onderbouwd dat opdrachten niet samengevoegd hoeven te worden. Wij benadrukken het belang om de keuze voor de aanbesteding, voorafgaand aan de aanbesteding, toereikend te onderbouwen.

Niet financiële beheershandelingen

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2019. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

WNT verantwoording

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2019 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

De naleving van de anticumulatiebepaling maakt geen onderdeel meer uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Bevindingen interne beheersing

5. Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2019 van uw gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. De bevindingen die hieruit voortvloeien hebben wij aan u gerapporteerd in de managementletter.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

De risico's die voortvloeien uit de geconstateerde bevindingen in de managementletter zijn in de controle tot een toereikend niveau teruggebracht door het uitvoeren van aanvullende detailcontroles. De bevindingen met betrekking tot de interne beheersing hebben om die reden geen nadere impact op ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente.

Automatisering

IT wordt een steeds belangrijker onderdeel van de bedrijfsvoering en daarmee ook van de jaarrekening- controle. Uit onze IT audit komt naar voren dat ook op het gebied van automatisering nog verbeteringen mogelijk zijn. Wij hebben begrepen dat een deel van de bevindingen in 2020 zijn opgelost. In onze IT audit van 2020 zullen wij vaststellen of de aanpassingen toereikend zijn en ook als zodanig functioneren.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking. De bevindingen omtrent de automatiseringsomgeving zijn gerapporteerd in onze managementletter. De jaarrekeningcontrole heeft geen andere tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. De risico's voor de jaarrekeningcontrole zijn voldoende ontvangen.

5. Bevindingen interne beheersing

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen

Geen fraude en naleving wet- en regelgeving geconstateerd

Zowel de gemeenteraad als het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Het is van belang dat het college, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft. Wij hebben in onze controle de volgende (algemene) frauderisico's bij uw gemeente opgenomen in onze controle:

Gesignaleerde frauderisico's	Beheersingsmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden
Risico van doorbreking van de beheersmaatregelen door het management bij de totstandkoming van de significante schattingsposten in de jaarrekening van gemeente Noordwijk.	Interne review van de uitgangspunten en aannames van schattingsposten in de jaarrekening door de diverse control lagen binnen de gemeente.	Detailcontrole van de aannames en uitgangspunten ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van gemeente Noordwijk.
Risico dat betalingen worden onrechtmatig en of onjuist verricht.	Betalingen worden in functiescheiding verricht.	Uitgebreide detailcontrole op betalingen.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude hebben ontdekt.

Overige onderwerpen

6. Overige onderwerpen

6.1 Rechtmatigheidsverantwoording met ingang van boekjaar 2021

Inleiding

Met ingang van boekjaar 2021 dient het College van burgemeester en wethouders van de gemeente zelf verantwoording af te leggen aan de Raad over het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, dat wil zeggen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Deze verantwoording gaat onderdeel uitmaken van de jaarrekening van de gemeente en als zodanig object van onderzoek worden voor de accountant in zijn opdracht om een getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening af te geven. De Raad dient de materialiteits- en rapporteringsgrens te bepalen, mogelijk wel binnen een bepaalde wettelijke bandbreedte.

De aanstaande wetswijziging veroorzaakt dat de bewijslast om aan te tonen dat de gemeente primair in control is op gebied van financiële rechtmatigheid en getrouwheid wordt verlegd van de accountant naar het College. De intentie is dat de accountant hierbij als vierde lijn gaat functioneren. In onze optiek kan dit alleen worden bereikt als uw zelfcontrolerend vermogen in de 1ste, 2de en 3de-lijn binnen uw mogelijkheden en ambitieniveau optimaal is, waardoor wij alleen in de noodzakelijke processen en transacties hoeven te “spitten”. Waar de 2de en 3de lijncontrole goed is ingericht zullen wij in hogere mate steunen op uw deelwaarnemingen maar altijd in beperkte omvang zelfstandig werkzaamheden blijven uitvoeren. U mag van uw accountant verwachten dat hij zelfstandig een oordeel blijft vormen over de beheersing van de organisatie. Voor gebieden die minder belicht worden, zullen wij uitgebreidere werkzaamheden uitvoeren.

Voorbereiding

Om voorbereid te zijn op deze wetswijziging adviseren wij u om een kritische analyse uit te voeren op de huidige stand van zaken binnen uw gemeente. Allereerst is het van belang om terug te blikken, en na te gaan in hoeverre uw organisatie in de afgelopen jaren gesteund heeft op de werkzaamheden van de accountant of was het oordeel van de accountant een bevestiging van hetgeen reeds gecommuniceerd was door de 3de lijn (VIC: Verbijzonderde Interne Controle). Afhankelijk van de uitkomsten van deze analyse, dient u ambitie gericht op de wetswijziging te gaan bijstellen. Wij raden u aan om deze ambitie officieel vast te stellen, waarmee verankering in de organisatie wordt geborgd. In deze visie dient een beeld te worden geschetst hoe u de organisatie wenst te beheersen/ controleren. De visie dient een leidraad te bevatten voor de organisatie om te waarborgen en zichtbaar te maken dat binnen de gemeente getrouw en rechtmatig wordt gehandeld.

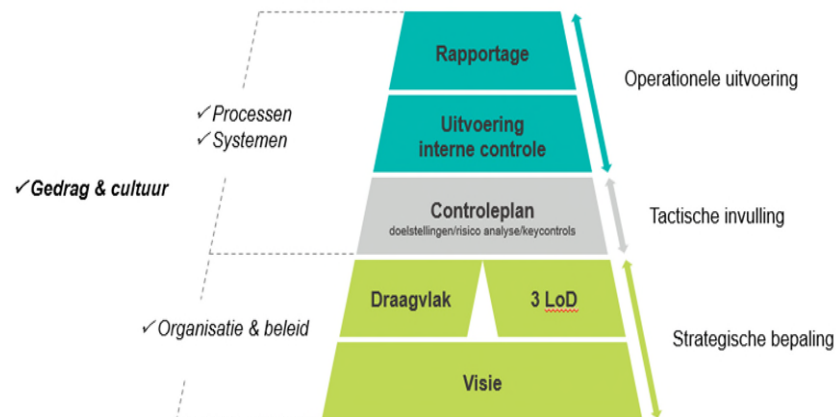
Ambitieniveau

Op basis van het gewenste ambitie niveau in de visie dient te worden bepaald of de randvoorwaarden voor realisatie van deze visie toereikend zijn binnen uw gemeente en wat dit eventueel betekent voor de huidige inrichting van de 1ste, 2de en 3de lijnscontrole, de positionering van de 3de lijn (VIC). Ten aanzien van de positionering van de VIC is het belangrijk dat zij de positie krijgen om onafhankelijk te rapporteren over eventuele bevindingen. Uitgangspunten die bij een eventuele herziening/ herstructurering van uw organisatie in ogenschouw moeten worden genomen is een goed werkende bestuurlijke inrichting, actuele risicomanagement /beheersing per proces, juiste implementatie van de PDCA- cyclus (plan, do, check en act) en toezicht op de invoering van verbetermaatregelen.

6. Overige onderwerpen

6.1 Rechtmatigheidsverantwoording met ingang van boekjaar 2021 (vervolg)

Belangrijk is hierbij om na te gaan wat de (aangepaste) visie betekent voor uw processen en systemen. Indien er vele aanpassingen benodigd zijn om uw organisatie zichtbaar in control te krijgen op het gebied van getrouwheid en financiële rechtmatigheid heeft dit een behoorlijk impact op uw medewerkers. De aanpassingen dienen uiteindelijk te worden gedragen door de medewerkers van de gemeente op elke niveau binnen de organisatie. Hierbij is gedegen aanpak voor de implementatie essentieel. Iedere medewerker dient namelijk op zijn niveau te worden meegenomen in het gewenste risico management zoals dat is beschreven in de visie. Onze visie hierop is om medewerkers vooral aan de voorkant te betrekken bij de actualisatie van de het risicomanagement/beheersing per proces. Hierdoor creëer je bewustwording en draagvlak door de gehele organisatie. Onderstaand figuur geeft bovenstaande visueel weer

Soft Controls

Teneinde hier grip op te krijgen is het zaak aandacht te hebben voor mensgerichte beheersinstrumenten. Het vaststellen van gewenst gedrag en het borgen van dit gedrag middels genoemde beheersinstrumenten zal daarbij helpen. De zogenaamde "Soft controls" zijn op te vatten als maatregelen die van invloed zijn op bijvoorbeeld de motivatie, loyaliteit, integriteit, inspiratie en normen en waarden van medewerkers. Soft controls vormen een onlosmakelijk onderdeel van de set beheersingsmaatregelen die het management treft om zeker te stellen dat de organisatiedoelstellingen worden gerealiseerd (De Heus en Stremmelaar, 2000).

6.1 Rechtmatigheidsverantwoording met ingang van boekjaar 2021 (vervolg)

Nadere uitwerking

Wij adviseren u om aandacht te hebben voor deze aspecten. Wij kunnen u hierbij helpen door dit mee te nemen in onze controle aanpak en een eerste 0-meting hierover op te stellen. Wij kunnen ons ook voorstellen dat het belangrijk is voor de Raad, het College, de griffie en de ambtelijke organisatie om meer duidelijkheid te krijgen over de invulling van ieders rol en verantwoordelijkheid en de eisen die worden gesteld aan de interne beheersing om tot een rechtmatigheidsverantwoording te kunnen komen en met elkaar hierover het goede gesprek te hebben. Wij gaan graag het gesprek met u aan om u verder te adviseren over het mogelijk verder verfijnen van de visie, de inrichting van de interne controle en positionering van de VIC. Tevens kunnen wij u ook van dienst zijn bij de uitwerking van uw risicoanalyse en u adviseren over mogelijke beheersmaatregelen. Wij hebben ervaring met het beleggen van sessies met medewerkers om de risicoanalyse en beheersmaatregelen in kaart te brengen en zodoende draagvlak te creëren bij uw medewerkers. Wij houden bij de advisering uiteraard rekening met de eisen en schaal van uw gemeente.

In januari jl. is de model tekst en de toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording gepubliceerd door de commissie BBV. Hiermee is bekend geworden hoe de verantwoording eruit komt te zien. Er is echter nog niet bekend gemaakt op welke wijze het college tot een rechtmatigheidsverantwoording kan komen: het antwoord op de vraag: wat moet de gemeente doen om de verantwoording te kunnen verstrekken. Inmiddels zijn wij bij diverse gemeenten aan de slag met raad, college en ambtelijke organisatie om het antwoord op deze vraag te vinden. Het gaat daarbij om het bepalen van de gemeentelijke ambitie ten aanzien van interne beheersing, het creëren van draagvlak binnen de organisatie en het bestuur en het formuleren van normenkader, toetsingskader en aanpak van de interne rechtmatigheidscontrole (waaronder controleplan). Daarbij kan onderscheid worden gemaakt tussen interne beheersing in de processen (eerste lijn), interne controle onder verantwoordelijkheid van de lijnmanager (tweede lijn) en de verbijzonderde interne controle (derde lijn). De samenhang en inrichting van deze drie lijnen (three lines of defence) is belangrijk om in 2020 te ontwerpen en in te richten. Wij adviseren u een plan van aanpak op te stellen, waarbij 2020 een voorbereidingsjaar en tevens een testjaar kan zijn. Over 2020 verstrekt de accountant nog een rechtmatigheidsoordeel. Met ingang van 2021 beperkt het oordeel van de accountant zich tot een getrouwheidsoordeel. Overigens controleert de accountant vanaf 2021 ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording als onderdeel van de gemeentelijke jaarrekening.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2019 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2020 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
C1	Energiebesparende maatregelen	-	-	-
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019 – 2022 (OAB)	-	-	-
D9	Besluit specifieke uitkering gemeentelijk OAB	-	-	-
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Sisa tussen medeoverheden	-	-	-
G2	Gebundelde uitkering op grond van art 69 Participatiewet	-	-	-
G2A	Gebundelde uitkering op grond van art 69 Participatiewet verantwoording 2018	-	-	-
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004	-	-	-
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 verantwoording 2018	-	-	-
H4	Specifieke uitkering sport	-	-	-

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Reikwijdte van de controlewerkzaamheden

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de raad. Bij de jaarrekening is het normenkader ter kennisname ingebracht, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht.

Op grond van de jaarrekening 2019 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 1.282.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 3.846.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de raad bepaald op € 100.000.

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2019 van gemeente Noordwijk gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het door de raad vastgestelde controleprotocol en het controleprotocol Wet normering topinkomens 2019 vallen. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Bevestiging bij de jaarrekening

Wij hebben het college van burgemeester en wethouders gevraagd om een bevestiging bij de jaarrekening. Er zijn geen aanvullende bevestigingen toegevoegd aan de bevestiging bij de jaarrekening op grond van de specifieke situatie van de gemeente Noordwijk.

Bijlage C – Geconstateerde controleverschillen

Ongecorrigeerde controleverschillen

In onderstaand overzicht zijn de ongecorrigeerde fouten en onzekerheden opgenomen.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)		Getrouwheid	Rechtmatigheid
Lasten jeugdzorg (TWO Holland Rijnland) te laag verantwoord		137.000	137.000
Totaal fouten		137.000	137.000

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)		Getrouwheid	Rechtmatigheid
Jeugdzorg (TWO Holland Rijnland)		192.000	192.000
Totaal onzekerheden		192.000	192.000

Bijlage D – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2019 onderkend:

- schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- aanbestedingen;
- WNT-bijlage.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants

Voor de jaarrekening van de gemeente Noordwijk maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. Bij de meest significante verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen hebben wij bij de accountants een review uitgevoerd op zijn werkzaamheden.

Inschakeling van externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van externe deskundigen.

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente Noordwijk hebben wij vastgesteld dat:

- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

Significante schattingsposten

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van gemeente Noordwijk betreffen:

- waardering van uw materiële vaste activa;
- waardering van de voorraad grondexploitaties;
- nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de gemeenteraad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het college aanvaardbaar zijn.

Bijlage E – Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Noordwijk

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assuranceopdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- langdurige betrokkenheid;
- samenloop van dienstverlening;
- geschenken en giften.

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's (organisaties van openbaar belang) vanaf 1 januari 2014 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Wij bevestigingen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Noordwijk in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit het afgelopen jaar niet is aangetast.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurediensten. Voor niet-OOB's, zoals gemeente Noordwijk, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurancedienst niet van materiële invloed is op het assuranceobject. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurancedienst niet:

- subjectief of niet-routinematig is of;
- een verwerkingswijze in het assuranceobject ten gevolge heeft waarvan het assuranceteam twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Wij bevestigen u dat onze non-assurancediensten voldoen aan bovengenoemde criteria.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij bevestigen u dat dergelijke geschenken niet door ons verstrekt zijn dan wel ontvangen.

Contactgegevens

J. (John) M.A. Drost RA

Partner audit

j.drost@bakertilly.nl

drs. S. (Stefan) M. Turenhout RA

Senior manager audit

s.turenhout@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Entrada 303

Postbus 94124

1090 GC Amsterdam

